

Dreptul statului membru - România

Această pagină prezintă informații privind sistemul juridic din România și o privire de ansamblu asupra legislației din România.

Izvoare de drept

Izvoarele de drept în România sunt:

- Constituția României;
- legi adoptate de Parlament (legi constituționale, legi organice și legi ordinare);
- decretele Președintelui României;
- acte normative ale Guvernului (ordonanțe, ordonanțe de urgență, hotărâri);
- acte normative emise de administrația publică centrală (ordine ale ministrului, instrucțiuni și regulamente);
- acte normative emise de organele administrației publice locale (Consiliul Județean, Consiliul Local, Consiliul General al Municipiului București);
- legislația UE (regulamente, directive);
- tratate internaționale la care România este parte.

Tipuri de instrumente legale – descriere

Cadrul juridic din România include următoarele instrumente juridice:

- **Constituția** reprezintă legea supremă în România. Aceasta reglementează structura României ca stat național, unitar și indivizibil, raporturile dintre puterea executivă, legislativă și judecătorească, precum și dintre organismele Statului, cetățeni și persoanele juridice.
- legile constituționale emană de la puterea constituantă – adică de la adunarea constituantă care a fost aleasă și convocată în acest scop.
- **legile organice** reglementează domeniile de importanță majoră pentru Stat, cum ar fi frontierele țării, cetățenia română, stema țării și sigiliul statului, regimul juridic al proprietății și al moștenirii, organizarea și desfășurarea referendumului; infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora, organizarea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, a instanțelor judecătorești, a Ministerului Public și a Curții de Conturi, drepturile persoanelor vătămate de o autoritate publică, apărarea țării, organizarea organismelor guvernamentale, partidele politice.
- **legile ordinare** reglementează toate celelalte domenii care nu sunt acoperite de legea organică. O lege ordinară nu poate amenda sau modifica o normă superioară, cum ar fi o lege organică sau Constituția.
- în cazuri speciale (vacanță parlamentară) anumite domenii, stabilite de Parlament, pot fi reglementate, pe baza delegării legislative, prin **ordonanțe ale Guvernului**. Ordonanțele se emit în temeiul unei legi speciale de abilitare, în limitele și în condițiile prevăzute de aceasta. În situații de urgență, Guvernul poate emite ordonanțe de urgență în orice domeniu, dacă se consideră necesar.
- **hotărârile Guvernului** stabilesc modul în care legile vor fi efectiv puse în aplicare sau alte aspecte organizatorice privind implementarea acestora.
- **acte normative emise de administrația publică centrală** (ordine și instrucțiuni) se emit numai pe baza și în executarea legilor, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului.
- **acte ale autorităților administrative autonome**
- **acte normative emise de autoritățile administrației publice locale** (Consiliul Județean, Consiliul Local, Consiliul General al Municipiului București) reglementează domenii care intră în aria de competență a autorităților administrației publice locale.

Alte izvoare de drept

- Jurisprudența CEDO și jurisprudența instanțelor UE.
- Deși jurisprudența națională nu reprezintă un izvor de drept, hotărârile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în vederea asigurării interpretării uniforme a anumitor prevederi legale reprezintă veritabile izvoare secundare de drept. De asemenea, Deciziile Curții Constituționale care produc efecte *erga omnes* și nu *inter partes litigantes* pot fi privite ca izvoare secundare de drept.
- Potrivit prevederilor art. 1 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, sunt izvoare ale dreptului civil legea, **uzanțele și principiile generale ale dreptului**. Prin uzanțe se înțelege obiceiul (cutuma) și uzurile profesionale.
- Prevederile menționate stabilesc următoarele reguli pentru aplicarea uzanțelor ca izvor de drept:
 - în cazurile neprevăzute de lege se aplică uzanțele, iar în lipsa acestora, dispozițiile legale privitoare la situații asemănătoare, iar când nu există asemenea dispoziții, principiile generale ale dreptului.
 - în materiile reglementate prin lege, uzanțele se aplică numai în măsura în care legea trimite în mod expres la acestea.
 - numai uzanțele conforme ordinii publice și bunelor moravuri sunt recunoscute ca izvoare de drept.
 - partea interesată trebuie să facă dovada existenței și a conținutului uzanțelor. Uzanțele publicate în culegeri elaborate de către entitățile sau organismele autorizate în domeniu se prezumă că există, până la proba contrară.

Ierarhia normelor

Ierarhia normelor din România este următoarea:

- Constituția română și legile constituționale se află pe prima poziție în ierarhia normelor juridice. Toate celelalte acte normative trebuie să fie în conformitate cu acestea;
- legile organice se află pe locul doi în ierarhia juridică. Parlamentul adoptă legile organice cu majoritate calificată;
- legile ordinare reprezintă al treilea tip de norme juridice. Parlamentul adoptă legile ordinare cu majoritate simplă. O lege ordinară nu poate amenda sau modifica legile organice sau Constituția;
- ordonanțele Guvernului reprezintă al patrulea tip de norme.
- hotărârile Guvernului reprezintă al cincilea tip de norme din ierarhia juridică;
- actele normative emise de administrația publică centrală și de autoritățile administrative autonome reprezintă al șaselea tip de norme din ierarhia juridică;
- actele normative emise de organele administrației publice locale (Consiliul Județean, Consiliul Local, Consiliul General al Municipiului București) ocupă ultima poziție în ierarhia normelor.

Cadrul instituțional

Instituțiile responsabile de adoptarea normelor legale

Conform Constituției, statul este fondat pe principiile constituționale democratice de **separare a puterilor, de echilibru și control al puterilor în stat** (legislativă, executivă și judecătorească).

Puterea este de asemenea împărțită între Parlament, Guvern și autoritățile judiciare și exercitată de acestea. Curtea Constituțională, Avocatul Poporului din România, Curtea de Conturi și Consiliul Legislativ garantează, de asemenea, echilibrul puterii între autoritățile publice și cetățeni.

Parlamentul reprezintă organul suprem de reprezentare a cetățenilor și singura autoritate legislativă a țării. Acesta este format din [Camera Deputaților](#) și [Senat](#). În principiu, **puterea legislativă** aparține exclusiv Parlamentului, dar în anumite cazuri, acesta împarte această funcție cu [executivul](#) (Guvernul) și electoratul (cetățenii).

[Guvernul](#) poate emite ordonanțe, pe baza unei legi specifice de împuternicire adoptată de Parlament. În cazuri excepționale de urgență care trebuie tratate urgent, guvernul poate, de asemenea, emite ordonanțe de urgență.

Procesul de adoptare a legislației

Procesul de adoptare a legislației este compus din trei etape:

1. Etapa guvernamentală sau etapa pre-parlamentară se referă la:

- elaborarea la nivel guvernamental a proiectului de act normativ;
- supunerea proiectului dezbaterii publice, în condițiile legii;
- avizarea Consiliului Legislativ, interministerială și a altor instituții avizatoare;
- adoptarea la nivel guvernamental a proiectului.

2. Etapa parlamentară se referă la:

- transmiterea proiectului de lege uneia dintre Camere (Camera Deputaților sau Senatul ca primă Cameră), în funcție de competența stabilită de Constituția României
- dezbateră și adoptarea raportului/ avizului asupra proiectului de lege în cadrul comisiilor parlamentare permanente (în anumite situații pot fi constituite și comisii speciale)
- în sesiunea plenară prima Cameră sesizată cu dezbateră proiectului se pronunță asupra proiectelor de lege și propunerilor legislative cu care este sesizată, în termen de 45 de zile de la data prezentării acestora în Biroul permanent.
 - pentru coduri și alte legi de complexitate deosebită, termenul este de 60 de zile de la data prezentării în Biroul permanent.
 - în cazul ordonanțelor de urgență ale Guvernului, termenul este de 30 zile.
- în cazul depășirii acestor termene, proiectul de lege sau propunerea legislativă se consideră că a fost adoptată și se înaintează Camerei Deputaților, care va decide definitiv.

Proiectele de lege/propunerile legislative sunt supuse ulterior votului (aprobat sau respinse), fiind înaintate Camerei decizionale (Camera Deputaților sau Senatul), care va adopta forma finală a actului normativ.

3. Etapa post-parlamentară se referă la:

- controlul constituțional al legii (controlul *a priori*) (Curtea Constituțională confirmă compatibilitatea legii cu Constituția). Această verificare poate fi solicitată de către [Președintele României](#), de Președintele uneia dintre Camere, de Guvern, de Înalta Curte de Casație și Justiție, de Avocatul Poporului din România sau de cel puțin 50 de deputați sau 25 de senatori, cât și ex-officio asupra inițiativelor de revizuire a Constituției.
- în cele din urmă, **legea este promulgată** de către Președinte în termen de 20 de zile de la primirea acesteia. În cazul în care Președintele solicită reexaminarea legii (o singură astfel de solicitare este posibilă) sau examinarea constituționalității acesteia, legea va fi promulgată în termen de 10 zile de la primirea acesteia, după reexaminarea acesteia sau după primirea confirmării din partea Curții Constituționale a faptului că legea în cauză este conformă cu Constituția.
- legea intră în vigoare în termen de trei zile de la publicarea acesteia în Monitorul Oficial al României, Partea I, sau la o dată ulterioară menționată în lege.

Baze de date juridice

a) [Portalul legislativ](#), gestionat de Ministerul Justiției, este un sistem informațional de legislație care permite accesul rapid, liber și neîngrădit al oricărei persoane interesate la legislația națională în formă actualizată și consolidată. Aplicația legislativă este interconectată cu portalul european comun al legislațiilor naționale [N-Lex](#).

Portalul legislativ a fost dezvoltat de Ministerul Justiției în cadrul unui proiect ce a beneficiat de finanțare nerambursabilă din Fondul Social European, prin Programul Operațional *Dezvoltarea Capacității Administrative*.

Baza de date este actualizată zilnic, aceasta oferind acces la peste 150 000 de acte normative din 1989 până în prezent, precum și la o serie de acte relevante anterioare.

Căutarea în baza de date se poate face după criterii multiple, precum:

- cuvinte din titlu;
- cuvinte din text;
- tipul documentului;
- numărul documentului;
- tipul și numărul publicației oficiale;
- data publicării;

- emitentul actului normativ etc.

b) O altă [bază de date juridice din România](#), proiectată, administrată și actualizată de Consiliul Legislativ furnizează accesul public și gratuit la legislația României.

Aceasta reprezintă versiunea online a *Repertoriului legislației României*® – evidența oficială a legislației României, care permite cunoașterea exactă și corectă a situației juridice a fiecărei legi, la diferite momente istorice.

Baza de date acoperă o perioadă cuprinsă între 1864 și până în prezent.

Interogarea datelor se poate realiza în funcție de următoarele criterii:

- categoria / tipul actului normativ;
- număr;
- anul (perioada) emiterii;
- intervalul publicării;
- publicația oficială (tip, număr, an);
- cuvintele-cheie în titlu;
- starea actului (în vigoare, ieșite din vigoare);
- alte criterii (normative, individuale / publicate, nepublicate).

Sistemul intranet al **Consiliului Legislativ** găzduiește o bază de date completată cu informații juridice de detaliu necesare în activitatea specifică de avizare a proiectelor de acte normative sau pentru furnizarea informațiilor utile desfășurării procesului legislativ.

c) De asemenea, o altă [bază de date juridice](#)(organizată diferit) poate fi accesată de pe site-ul web al [Camerei Deputaților](#) (una dintre camerele Parlamentului). Căutările pot fi efectuate în funcție de:

- tipul actului normativ;
- număr;
- dată;
- autoritatea publică care a emis actul normativ;
- data publicării și cuvintele-cheie (prezente atât în titlu cât și în textul principal al actului).

Este accesul la baza de date gratuit?

Da, accesul la baza de date este **gratuit**.

Versiunea în limba națională a acestei pagini este gestionată de statul membru respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Comisia Europeană declină orice responsabilitate privind informațiile sau datele conținute sau la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.

Ultima actualizare: 17/10/2019